

V vrlem narodu helenskem, kateri je imel um in srcé občutno za visoke ideale, se je rodil oni mislec stagirski, kateri je rekel: „Najboljši narod je tisti, ki obdeluje polje.“

Moderni narodje so gradili na podlogi, postavljeni v klasičnem veku, oslanjajoč se na prestare kulturne dobe.

Spomin na prvotna stanja, katera so vladala, dokler se ljudje še obče niso poprijeli poljedelstva, se je zatorej nam izgubil, tako, da mu novi vek vselej ne daje zaslužene časti.

Novi vek, včasi prav po krivici, z nekakim usmiljenjem gleda doli na poljedelstvo ter daje prednost mlajšemu njega bratu: obrtništvu. Dandanes opazajo med njima protivje, katerega prav za prav ni najti. Saj sta oba v tem edina, da hočeta človeku izboljšati položaj, da mu življenje ne samo vzdržujeta nego tudi zaljšata in boljšata blagostanje, v katerem samo je mōči, da rastó naši duševni naporí. Zeleti bi le bilo, da se poljedelstvo in obrtništvo, prava rodna brata, vedno med seboj podpirata, in da delujeta združeno, ker takim načinom lahko prispeta gotovejše in hitrejše do skupnega cilja. (Kon. prih.)

O vrednosti soje-fazolice za našo domovino.

Mnogo se je uže pisalo o soji-fazolici, ki so jo Kitajci poslali v dunajsko razstavo leta 1873., in od več strani se ji zdaj taka hvala poje, da bi se utegnili misliti, da kar po soji bomo segli, pa naš fižol in vse drugo naše sočivje opustili. Al kolikor je nam soja znana iz naše lastne skušnje in iz sporočil drugih nam sosednih dežel, smemo trditi, da se pri nas ne bo soja nikoli udomačila ali pa še celó spodrinila naš fižol ali našo lečo.

Naj našim bralcem navedemo sporočila, ki so nam došla od hrv.-slav. gospodarskega društva v Zagrebu.

Omenjeno društvo razposlalo je za poskušnjo lansko leto koncem aprila 18 podružnicam rumeno sojo. Podružniška poročila skoraj vsa so si enakega mnenja o soji in se strinjajo s poročili podružnice iz Karlovca in Vel. Gorice.

Karlovška podružnica poroča sledeče o soji:

O soji je mnenje zeló različno, vendar se pa mora priznavati, da jej

a) mrazi škodujejo. Letos smo seme malo kasneje sadili, to je, še le v polovici maja. Dobri Bog dal nam je jesen brez mraza, ter je zaradi tega mogla soja meseca oktobra še zoreti in je večinoma tudi dozorela. Soja se pa poprej ne sme saditi kakor korusa, ker jej mrazi škodujejo. Soja se tedaj pred sv. Jurjem ne sme saditi, kakor tudi korusa ali fižol ne. Pri nas je pa mnogokrat uže v drugi polovici septembra hud mraz, kedar soja še ni dozorela. — Vidi se iz tega, da soji preti nevarnost mraza spomladi in tudi v jeseni, zatorej se bode soja le v vrtilah saditi mogla;

b) res je, da je soja jako rodovitna; al primeroma s fižolom se je le malo more vsaditi na kak prostor zato, ker se mora redko saditi. Zaradi tega je na enem oralu zemlje tudi ne izraste toliko, kolikor je rodovitna. Ako vzamemo, da se na en oral more $\frac{1}{4}$ vagana soje vsaditi, in ako nam 1 zrno poprek dá 120 zrn, dobimo od ene četrti vagana 120 četrtink ali pa 30 vaganov. Toliko nam pa dá tudi naš fižol, ako se sam sadi; če se pa še korusa in buče posadí med fižol, onda je pa pridelek še večí. Razen tega se pa korusa zmirom lahko v denar spravi, dočim se soja morda ne bo tako lahko mogla prodati. Tudi je korusa mnogo sigurnejša od soje;

c) soja, ako se hoče dobro obdelati, mora se dvakrat okopavati, drugikrat tudi osipati, da ne polegne. Obdelovanje soje je zatoraj drago. Edino, kar bi sojo priporočalo, bilo bi to, da ne potrebuje mnogo semen.

Iz podružnice Vel.-Goriške glasí se sporočilo tako-le:

Znanstveno preiskavanje soje dokazalo je vrednost njeno gledé tega, da je zeló redivna; to jo povzdičuje nad vse znano sočivje. Akoravno je znanstvo (kemija) pripomoglo do tega, da se je gospodarstvo povzdignilo do te stopinje, kakor je dandanes, je pa vendar vsakemu jasno, kdor se z gospodarstvom bavi, da bi se utegnil jako motiti, če ne bi gledal na praktično vrednost kakega sadeža, ampak se naslanjal samo na teorijo in znanstvene rezultate. Kjer se more obedvoje združiti, tam se more tudi na korist računati; kjer se pa to ne dá, tam je pa tudi gotovo, da ostane gospodar kratkih rokavov.

Soja, od teoretične strani ogledana, je velike vrednosti; če pa se ogleda od strani praktične (dejanske), mora se priznati, da so naš grah, grašak ali leča mnogo več vredni.

Zato smemo kar naravnost trditi, da se soja nikdar ne bode našemu ljudstvu tako priljubila, kakor se je naše drugo sočivje. To pa posebno zaradi tega, ker kasno dozori, — ker jo je treba nenavadno dolgo časa kuhati, in ker je tudi čudnega okusa. Gotovo se ne bode največjemu vegetarjancu priljubila, ako jo je pokusil. Zaradi tega mislimo, da soja, ako se pri nas udomači, se ne bo nikoli za človeško hrano, ampak le za krmo živine rabila.

Zaradi njene velike redivosti (hranivosti) spodrinila bi naše sočivje — ne gledé na njeni okus — samo onda, ako bi bolj zgoodej dozorela; al soja dozori še le, ko smo se uže družega našega sočivja nasitili, in ga tudi uže za zimo spravili. Veliko prednost pred sojo ima grah. Ko smo v dolgi zimi uže večidel vse sočivje prejeli ter se veselimo uže frišnega, pride grah zadosti rano s svojim zelenim, okusnim in tečnim zrnom na vrsto, ki dobro zadovoljuje naši želji. Žalibog, da je grah, tako okusno in redivno jelo, pri nas še malo razširjen, ker se nahaja le po vrtilah. Zatoraj bila bi prva dolžnost, delati na to, da se graha tem več sadi, čem večja je njega vrednost memo soje. —

Tako govorijo izkušnje tudi na Hrvaškem.

Kakor smo uže unidan rekli, ne smemo se pri novih sadežih prenaglati, ampak čakati tako dolgo, da iz poskušalnih vrtov so prišli na polje kmetovo. Taka previdnost je po tem bolj na pravem mestu takrat, ko imamo uže udomačene sadeže, s katerimi, kakor z našim fižolom, lečo, grahom, grahorom, bobom, smemo prav zadovoljni biti. Če bomo čez 3 leta po poljskih izkušnjah še slišali soji-fazolici hvalo peti v časnikih, onda se je bomo tudi mi poprijeli. — Z resastim gabezom (*symphytum aspernum*) smo pa uže danes pri kraji.

Na hrošče (kebre)!

Kmetijski časniki začeli so opominjati kmetovalce, naj se spravijo na lov hroščev (kebrov), kajti dokazovati še le škodo, ki jo hrošči in njegov črv kmetištvu delata, bilo bi to, kakor vode nositi v Savo ali v Dravo. Tudi „Novice“ so uže pred 30 leti napovedovale boj hroščem in gosenicam, in ga ponavljajo vsako leto. Zato tudi mi s časnikom Bolesanskim „Mittheil. des landw. Ver. in Bozen“ na kratko rečemo samo to-le:

„Pokončevanje hroščev poplača se uže samo po sebi dobro, kajti gnojivna vrednost enega hekto-

litra broštev se najmanj more ceniti na 1 gold. in pol. Zato, gospodarji, dajte nabirati hrošče in napravljajte kupe mešanega gnoja (komposta), ki se dobro prileže polju in vinogradom!"

Kako bode družba kmetijska kranjska obrnila onih 100 gold., ki jih je prejela od sl. deželnega odbora za darila o pokončevanju gosenic, metuljev, hroščev in družega škodljivega mrčesa, naznanil bo prihodnjič dotični razglas.

Nova iznajdba za pisarnice.

Hektograf

se imenuje nova iznajdba za pomnoževanje prepisov v pisarnicah advokatov, notarjev, trgovcev, društev, županstev itd. Kdor ima to napravo, ni mu nikdar treba jednega in istega pisma večkrat prepisavati. Napiše se dotični stavek samo enkrat, pa s pomočjo hektografa se more odtisniti kakih 100krat, kateremu se zatega del po grškem jeziku pravi hektograf, ker pismo stokrat piše (prepiše). Kdor je le enkrat videl to napravo, koj jo zna. Po razni velikosti velja od 8 gld. 50 kr. do 14 gold. Z njo se dobi tudi poduk, kako jo rabiti.

Slovensko slovstvo.

Potovanje okolo sveta v 80 dneh.

Francoski spisal Jules Verne, prevél Davorin Hostnik.

△ Predno izpregovorimo o tej knjigi, katero je lani na svitlo dala naša „Matica slovenska“, naj povemo na kratko svoje misli zastran tega, kake knjige naj bi dajala „Matica slovenska“ na svitlo, in kake so jej knjige uže na svitlo dane.

§. 1. njenih pravil veléva tako: „Matici slovenski, ki ima sedež v Ljubljani, je namen, slovenskemu narodu pripomoči do prave omike s tem, da primerne knjige v slovenskem jeziku na svitlo daje, ali vsaj podpira, da se izdadé.“

Slovenski narod so vsi Slovenci skupaj, a ne samo prosto ljudstvo. Ker pa imamo za prosto ljudstvo že „Mohorjevo društvo“, zato kaže „Matici slovenski“ tudi po naših mislih izdajati knjige slovenske bolj za one ljudi, kateri ne spadajo med prosto ljudstvo, da se jim pripomore do „prave omike“. Ni-jeden Slovenec pa ni prav omikan, dokler ne zna gladko slovenski govoriti tudi o viših (znanstvenih) „predmetih“. Da bode to môči vsakemu uka željdemu narodnjaku, treba nam je — kakor ribi vode — tudi slovenskega imenstva ali „terminologije“. Modro je tedaj ukrenil književni odbor, naj se izdá še letos „terminologija“ Cigaletova.

A kake so „Matičine“ knjige uže na svitlo dane? — Primerjali smo „Matičine“ knjige z letopisi vred drugih enakih društev knjigam, sosebnó „letopisom“ ali „glasnikom“; na priliko letopisom „Matice srbske“, pa i glasnikom „srpskog učenog društva“, — in povedati nam je po pravici, da se smejo meriti naše „Matice“ knjige (a posebnó obilna letopisa l. 1877. in 1878.) gledé vsebine brez straha z onimi srbskimi društvenimi knjigami.

Prepuščaje letopisnih pojedinih spiskov pretres drugemu peresu, ne moremo si kaj, da ne bi nasprotnikov „Matičinim“ knjigam opomnili še besed „prostega Slovence“, ki je pisal óndan „Novicam“ (glej list 15. na str. 118), kako radi čitajo „Matičine“ knjige tudi „ne-učeni“ Slovenci, samouki, zato da znajo, „kaj je

vednost na svetu“, in kako jim še posebnó ugajajo slovenski zemljevidi. Da ni nijedno človeško delo tako dovršeno ali dobro, da se ne bi dalo popraviti — to vemo vsi. Bistroumni, po pravi omiki hrepeneči samouk slovenski želi: naj bi tudi prihodnjič izdajala „Matica“, kolikor more, po domače pisanih znanstvenih knjig, vmes pa tudi kako zabavno. S to pametno željo strinjajo se tudi naše misli. Veselega srca smo čitali v poslednjih „Novicah“, da se bode pri izdavanji „Matičinih“ knjig v prihodnje gledalo res na to, da se ugodi pravičnim željam, kolikor bode môči. Če pa ni in ne bode po volji vsakemu vse, naj se tolaži s tem, da niti Boga ne ustreza vsem ljudém. — „Veseli se dežja mlinar; kolne ga lončár.“

Posebnó hvalevredno je tudi to načelo „Letopisovo“, da donaša mnogovrstno tvarino, kajti „kdor marsikaj prinese, prinese vsacemu kaj“, i to je treba v knjigi, ki ima mnozih vrst čitatelje.

Vrnimo se zdaj k „Potovanju okolo svetá“.

Onim, kateri so čitali že Vernejevo francosko knjigo: „Le tour du monde en quatrevingts jours“, ni treba praviti, kako duhovit je ta znanstveni, a vendar kratkočasni román, ki je tedaj vreden, da je dala poslovenjenega tiskati „Matica slovenska.“

Presoditi nam je zdaj samo tega slovečega umotvora slovenski prevod.

Potém ko smo ta prevod marljivo primerjali izvirni (francoski) besedi, sodimo gledé na velike težkoče pri slovenjenju tako, da je gosp. D. Hostnik poslovenil to francosko knjigo dosta dobro, mnogo izrekov je podomačil res tako, da jih ni môči bolje.

Posebnó hvale vredno je to, da mu rabi namesto „rodilnika“ (genetiva) često „dajalnik“ (dativ), ki se tako lepo prilega slovenščini ali hrvaščini; na priliko (str. 5): „... „a naposled sem bil podčastnik ... požarni straži“. „Kaj je vzrok (= krivo) temu razporu narodovemu?“....

Da se ni gosp. prevoditelj vselej do zobca držal izvirnikovih besed, in da je izpustil nekoliko takih (ne baš potrebnih), katere se ne dajo posloveniti, na pr. nekoliko „angličanskih“ imen različnim ladijam, — to odobrávamo i mi. „Saj roman ni sv. pismo.“

Po tem pravilu se ravna na drugih mestih tudi nemški prevod.

Pohvalivši na kratko to, kar je hvale vrednega, naj povemo zdaj odkritosrčno, a prijateljski, kako bi se dali nekateri francoski izreki bolje posloveniti, in dodamo temu še nekoliko drugih „mrvic“.

Namesto: „Prepočasi“ [gre ura] na str. 6 reklo bi se lahko še lepše po naše: „zakesnéva“ (kakor pravijo nékod prav po slovanskega jezika svojstvu tudi: „ura prehiteva“ = gre prehitro). — Tudi gosp. prevoditelj piše (str. 37) „Novine so kakor nekatere ure, ki hoté na vsak način prehitevati“. Kako lepo to zvoní!

V slovanščini sploh, kakor v grščini „glagol“ (verbum) zvonec nosi, v romanščini in nemščini pa bolj „ime“ (nomen). Zato po naše: „suniti koga (einen Stoss geben jemandem), a ne: „sunljej dati komu“; tedaj bi se (na strani 39) namesto: „in (je) zdaj od te strani dobil sunljej v rebra, zdaj od óne“, — dalo to bolje ponašiti tako: „in [ga je] sunilo ... zdaj od te strani, zdaj od one“ — ali pa tudi: ... suvalo ... zdaj s te strani, zdaj z óne (fr. „directement sous-mis aux coups et aux contrecoups“; nem.: „den Stössen und Gegenstössen direct ausgesetzt“).

Tako tudi na str. 52 namesto: „on je prejel od brigadnega generala mnogokater sunljej z roko“, bolje po naše: „sunil ga je b. g. mnogokrat (ali pa suval ga je b. g.) z roko.“